

Goed nieuws!



Eveneens verschenen van Tom Wright

*Eenvoudig christelijk*  
*Verrast door hoop*  
*Goed leven*  
*Gewoon Jezus*  
*Pleidooi voor de Psalmen*  
*Hoe God koning werd*

In zijn serie 'de Bijbel voor iedereen':

*Matteüs voor iedereen (twee delen)*  
*Marcus voor iedereen*  
*Lucas voor iedereen (twee delen)*  
*Johannes voor iedereen (twee delen)*  
*Paulus voor iedereen – Romeinen (twee delen)*  
*Paulus voor iedereen – Korintiërs (twee delen)*  
*Paulus voor iedereen – Galaten Tessalonicenzen*  
*Paulus voor iedereen – Gevangenisbrieven*  
*(Efeziërs, Filippenen, Kolossenzen, Filémon)*  
Overige delen in voorbereiding

Tom Wright

# Goed nieuws!

*Waarom het Evangelie nieuws is en  
wat dat nieuws zo goed maakt*

 Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

*Voor David en Karen Seemuth  
en Guy en Katie Thomas*

© N.T. Wright 2015

Oorspronkelijke uitgever HarperCollins Publishers, New York, U.S.A.

Oorspronkelijke titel *Simply Good News – Why the Gospel Is News and  
What Makes It Good*

© 2016 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172,  
8800 AD Franeker

[www.uitgeverijvanwijnen.nl](http://www.uitgeverijvanwijnen.nl)

Vertaling Monica van Bezooijen

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 533 1

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

## INHOUD

1. Wat is het nieuws?	7
2. Dwaas, ergerlijk of goed?	19
3. Verrast door koning Jezus	38
4. Verwarring en tegenspraak	58
5. Een nieuwe visie op de hemel	88
6. Verkeerde toekomst, verkeerd heden	102
7. Verrast door God	123
8. Het goede nieuws bidden	147
<i>Dankwoord</i>	165
<i>Register van Bijbelplaatsen</i>	167



## 1. WAT IS HET NIEUWS?

Je zit gezellig met wat vrienden in het café als opeens de deur wordt opengegooid. Een wildvreemde komt binnen stuiven met een verhit gezicht waarop de opwinding staat af te lezen.

‘Goed nieuws,’ schreeuwt hij. ‘Je raadt het nooit! Het beste nieuws dat je maar kunt bedenken!’

Waar heeft hij het toch over? Wat zou zijn *goede nieuws* kunnen zijn en waarom denkt hij dat dit nieuws hem het recht geeft zomaar een café binnen te stormen om het aan vreemden te vertellen?

Scenario 1: Misschien hebben artsen hem net verteld dat ze erin zijn geslaagd om zijn dochter te genezen van een dodelijke ziekte. Dat zou inderdaad goed nieuws zijn, in ieder geval voor de nabije familie en vrienden, maar het verklaart niet waarom je zoiets onder vreemden zou willen rondbazuinen.

Scenario 2: Misschien heeft hij gehoord dat het lokale voetbalteam een grote overwinning heeft behaald op hun oude rivalen van een dorp verderop. In bepaalde delen van mijn land zouden mensen zoiets inderdaad vieren als goed nieuws, hoewel de meeste fans dan waarschijnlijk in de pub samen met hem naar de wedstrijd aan het kijken zouden zijn. Waarom zou je het feestje laten voor wat het was om het te vertellen aan mensen die niets met voetbal hebben?

Scenario 3: Misschien woont hij in een regio met een hoge werkloosheid en veel armoede en heeft hij net gehoord dat men een nieuwe voorraad kolen, olie of gas heeft ontdekt. Opeens zouden er duizenden nieuwe banen bijkomen en nieuwe kansen voor iedereen. Ik ken plekken waar dat ervoor kan zorgen dat mensen die anders zo rustig zijn, uitgelaten in een kamer rondspringen en het nieuws aan iedereen verkondigen. Dat zou zo'n overdreven aankondiging rechtvaardigen.

Ik begin met deze drie scenario's omdat ik denk dat we een basiselement van het christelijk geloof uit het oog verloren zijn. Het

christelijk geloof werd, in zijn vroegste verschijningsvormen, gepresenteerd als *goed nieuws*. Dat is de oorspronkelijke betekenis van het woord *evangelie*. Ik heb sterk het idee dat het idee dat het christelijk geloof *nieuws* zou zijn, dat *goed* is, ironisch genoeg voor veel mensen vandaag nieuws is. Zelfs mensen die in theorie weten dat dit is wat *evangelie* betekent, slagen er vaak niet in om dit feit op waarde te schatten. Daarom denk ik dat we ons opnieuw moeten afvragen wat het goede nieuws is dat Jezus zelf verkondigde en dat ook zijn volgelingen moesten gaan verkondigen.

De meeste mensen – ook veel christenen – stellen zichzelf nooit die vraag. We gaan ervan uit dat we het evangelie begrijpen omdat het zo bekend lijkt en zo uitgesleten. En dus staan we er niet bij stil waarom het christendom tot ons komt in de vorm van een aankondiging van het best denkbare nieuws. In sommige kerken staat ‘het evangelie verkondigen’ voor uitleggen hoe je een christen wordt, dat wil zeggen: een standaardrecept dat we doorlopen om er zeker van te zijn dat we veilig en wel in de hemel aankomen.

Maar toen Jezus en de eerste christenen spraken over goed nieuws – en dat deden ze heel vaak – bedoelden ze veel meer dan dit. Ze zagen het echt als nieuws en ze zagen bovendien dat dit nieuws zo goed was dat het de moeite waard was het zo wijd mogelijk te verspreiden. Veel kerken, veel christelijke predikanten en docenten slagen erin om dit te negeren. Veel mensen buiten de kerk realiseren zich niet dat het daar in het christendom over zou moeten gaan.

Laten we teruggaan naar die vreemde in het café. Elk van de opties die ik schetste helpt ons om beter te begrijpen wat er bedoeld wordt met *goed nieuws*.

Allereerst is het nieuws bij elk van de mogelijkheden niet gewoon iets wat opeens, vanuit het niets gebeurt is. Elk van de ‘aankondigingen’ die ik noemde veronderstelt een bredere context, alsof het *een nieuwe en onverwachte ontwikkeling is binnen een veel groter verhaal*. In het eerste geval komt de aankondiging midden in het verhaal over een kind dat op sterven ligt. In het tweede is het verhaal dat al langer loopt dat van de bekende sportieve rivaliteit tussen twee teams. In het derde geval komt de aankondiging in de context van de gestage, zorgwekkende sociale neergang van een



hele regio. Het nieuws in kwestie heeft alleen betekenis *binnen dat bredere verband*. Alleen als je het grotere achtergrondverhaal kent snap je waarom deze nieuwe aankondiging goed nieuws is.

Ten tweede gaat het bij dit nieuws over iets wat *heeft* plaatsgevonden, dat ervoor zorgt dat *alles nu anders zal zijn*. Dit nieuws heeft draagwijdte; het heeft impact; het heeft gevolgen voor het leven van mensen. Als je goed nieuws plaatst binnen het grotere verhaal, dan is het niet slechts een kwestie van ‘nou dat was leuk, maar nu gaan we over tot de orde van de dag.’ (In het geval van de voetbalzege kan het zo voelen na een paar weken, maar op het moment zelf komt het altijd over als een nieuw begin.) Het kind zal beter worden! De hele regio zal zich herstellen! Het leven is veranderd!

In de derde plaats introduceert het nieuws *een tussenliggende periode van wachten*. Het kind is nog steeds in het ziekenhuis – maar in plaats van bezorgd en bedroefd te wachten, wachten we nu vol spanning en blijdschap op haar herstel en thuiskomst. De helft van de arbeidskrachten is nog steeds werkeloos, maar nu zijn hun ambities hooggespannen en kijken ze uit naar gezonde werkgelegenheid en daaruit voortvloeiende welvaart.

Wat goed nieuws meestal doet is dus (1) een nieuwe gebeurtenis in een oud verhaal plaatsen, (2) wijzen op een schitterende toekomst die tot dusver nog buiten bereik ligt, en (3) een nieuwe periode introduceren waarin mensen niet langer een uitzichtloos leven leiden, maar met spanning wachten op datgene waarvan ze weten dat het komen gaat.

Het christelijke ‘goede nieuws’ zou zoiets moeten zijn. Het evangelie van Jezus Christus komt als nieuws binnen een breder verhaal. Het wijst op een schitterende, nieuwe toekomst. En het introduceert een nieuwe periode van wachten die onze verwachting verandert. Ik schrijf dit boek omdat ik denk dat veel mensen, zowel binnen de kerk als daarbuiten, maar zelden het evangelieverhaal zo hebben horen vertellen. Met als gevolg dat er op veel punten een rommeltje van wordt gemaakt.

## Goed advies, slecht nieuws

In veel kerken is goed *nieuws* op een subtiele manier veranderd in goed *advies*: zo moet je leven, zegt men. Zo moet je bidden. Dit zijn technieken die je helpen om een beter christen te worden, een beter mens, een betere partner. En, vooral, zo zorg je ervoor dat je op het juiste pad blijft voor het hiernamaals. Neem dit advies aan: zeg dit gebed op en je zult gered zijn. Je zult niet naar de hel gaan; je zult naar de hemel gaan. Zo pak je het aan.

Dat is geen *nieuws*, maar *advies*.

Bij advies gaat het erom dat je iets gaat doen om het beoogde resultaat te verkrijgen. Nu is er niets mis met goed advies. Dat hebben we allemaal nodig. Maar het is niet hetzelfde als nieuws. Nieuws is gewoon een aankondiging dat er iets belangrijks is gebeurd. En bij Jezus en zijn eerste volgelingen draaide het om goed nieuws.

Op dit punt zal iemand misschien bezwaar maken. ‘Mijn kerk is het goede nieuws niet vergeten! We weten dat Jezus stierf voor onze zonden! Hij droeg onze straf zodat wij naar de hemel kunnen gaan! Is dat geen goed nieuws? Als je dacht dat je voorbestemd was voor de hel en iemand vertelde je opeens dat God iets voor je heeft gedaan, zou dat geen goed nieuws zijn?’

Ja, dat zou het zeker zijn! Maar – en dat is voor veel mensen schokkend en moeilijk om te begrijpen – *dat is niet het goede nieuws waarover Jezus en de vroegere kerk het hadden*.

Met andere woorden: terwijl sommige christelijke voorgangers het goede nieuws verruild hebben voor goed advies, hebben anderen het evangelie bewaard als ‘nieuws’, maar vertellen ze een ander verhaal dan wat de nieuwtestamentische auteurs bedoelden met *goed nieuws*.

Ja, het goede nieuws gaat inderdaad over Jezus, en over zijn dood en opstanding in het bijzonder. Ja, dit goede nieuws geeft inderdaad zicht op een uiteindelijke toekomst na de dood, zodat ons leven tot die tijd vol hoop en blijdschap is. Maar het gebruikelijke hemel-en-helsysteem geeft, hoe populair ook, een verkeerde voorstelling van het goede nieuws zoals de Bijbel dat brengt. Eeuwenlang heeft de westerse kerk het verhaal verkeerd begrepen.

Ze zijn vergeten wat het achtergrondverhaal is (het grotere verhaal dat betekenis en context geeft aan het goede nieuws). Met als resultaat dat het nieuws dat dit verhaal ruw onderbreekt iets totaal anders betekent, en het perspectief voor de lange termijn dat dit 'nieuws' biedt ook weer iets totaal anders betekent.

Dit heeft invloed op alles: op hoe we onze relatie met God zien, op onze toekomst, onze verantwoordelijkheden als kerk en als discipelen, en veel meer.

Mijn belangrijkste punt is dus dat het bij de christelijke boodschap gaat om goed nieuws, niet goed advies. Een van de redenen waarom we dat helder moeten hebben, is dat veel mensen leven met een verwrongen versie van het goede nieuws zelf.

Laat me dit alles nog wat dichterbij brengen door middel van twee herinneringen, eentje van recente datum en een van wat langer geleden.

Op een dag kreeg ik een e-mail van een man die ik nooit heb ontmoet (dat gebeurt vaker). Hij had niettemin een van mijn boeken gelezen – of op z'n minst een gedeelte eruit. Hij had genoeg gezien om mij een vraag te willen stellen die, zo vermoed ik, veel mensen bezighoudt. Om te beginnen, zo schreef hij, is het christelijk geloof geen nieuws. Het is tweeduizend jaar oud. En sindsdien hebben we veel geleerd. Dan nog iets, als ik jullie gelovigen erover hoor spreken dan denk ik niet bepaald dat het heel 'goed' nieuws is. Al dat gedoe over een afstandelijke godheid, die dreigt met hel en verdoemenis en je dan – als je geluk hebt – door een geheim achterdeurtje binnenlaat. Dat 'goed nieuws' noemen, lijkt oplichterij, en dat is nog zacht uitgedrukt.

Dat zijn uitstekende vragen. Inderdaad, hoe kan iets wat tweeduizend jaar geleden gebeurde nog steeds als 'nieuws' worden beschouwd, en waarom zijn we er zo van overtuigd dat dit het bijvoeglijk naamwoord *goed* verdient? Zoals ik al eerder zei, kun je goed nieuws alleen begrijpen binnen de context van een groter of ouder verhaal. Als het achtergrondverhaal van het evangelie is dat we allemaal naar de hel gaan tenzij een nieuwe weg zich opent, dan komt die boodschap vaak niet over als nieuws (een aankondiging van iets wat is gebeurd), maar als 'advies' (voorlichting over wat ons te doen staat). Het goede advies klinkt zo: 'Er is een hemel en er is

een hel, dus als ik jou was dan zou ik m'n kans grijpen en de juiste keuze maken.' Als er hier sprake is van enig nieuws – misschien de suggestie dat Jezus een mogelijkheid biedt om die keuze op de juiste manier te maken – dan zou de man die mij een brief schreef gelijk hebben: dat is nogal oud nieuws, en het is alleen goed voor de gelukkigen die acht slaan op het advies.

Het probleem bij deze uitleg van het evangelie is het feit dat Jezus zelf niet veel zei over de hemel waar wij meestal op doelen. Als hij sprak over het hemelse koninkrijk, dan had hij het niet over een plek die hemel genoemd wordt en waar mensen wel of niet naartoe gaan na hun sterven. Hij sprak over iets wat een realiteit zou worden 'op aarde zoals in de hemel' (Mat. 6:10). In plaats van de gedachte dat we de aarde zouden kunnen ontvluchten om naar de hemel te gaan, ging het goede nieuws van Jezus over een hemel die naar de aarde kwam. Zowel binnen als buiten de kerk zijn er veel mensen die daar nog nooit van gehoord hebben. Het zijn niet alleen de atheïsten die het bij het verkeerde eind hebben.

Mijn andere herinnering zal dienen als gelijkenis om het probleem van het goede nieuws inzichtelijk te maken. Jezus en de eerste christenen kregen te maken met dit probleem, en wij ook.

Op 22 november 2003 stond ik heel vroeg op om te bellen met mijn dochter. Zij was thuis in Engeland; ik zat in een hotel in Atlanta, Georgia, waar ik de jaarlijkse bijeenkomst van de Society of Biblical Literature bijwoonde. De reden voor mijn telefoontje lag echter in Australië, waar het Engelse rugbyteam de finale speelde van de belangrijkste competitie van deze sport: de wereldbeker. De tegenstander in de finale was het gastland, Australië zelf. Dat land, dat helemaal gek is van dit spel – vooral tegen Engeland! – was enorm opgewonden en spoorde hun team aan om te winnen. Ik had alle voorrondes van deze wedstrijd gevolgd. Terwijl Engeland wedstrijd na wedstrijd won, en door de eerste rondes heen kwam en vervolgens in de finale zelf terechtkwam, groeide de hoop: zouden ze de eindstreep halen? Zou dat echt mogelijk zijn? Ik wilde het nieuws horen. *Wilde* is eigenlijk een te zwak woord. Ik verlangde er vurig naar. Ik hongerde ernaar.

De reden dat ik mijn dochter belde was dat ik op de televisie in mijn hotel honderden kanalen kon krijgen, maar ik de wedstrijd

op geen ervan kon vinden. Rugby, zo scheen het, leek buiten het gezichtsveld van Amerika te liggen. Ik wist echter dat mijn dochter aan de televisie gekluisterd zou zitten. Met trillende stem vertelde ze me het nieuws: de wedstrijd had zijn slotfase bereikt met 17 punten voor ieder team. Er was een verlenging van een halfuur. De spelers, die alles hadden gegeven, zouden nu nog meer energie en doorzettingsvermogen bijeen moeten rapen. De sfeer was geladen. De spanning ondraaglijk. Spannender dan dit kon een wedstrijd niet worden.

Weer mijn bed induiken was onmogelijk. Ik kleeedde me aan en ging naar de lobby van het hotel, waar het helemaal stil was, zo rond vijf uur in de morgen. Een halfuur later belde ik opnieuw. Mijn dochter juichte van blijdschap. Jonny Wilkinson, het paradepaard van de Engelse rugby, had het spel gewonnen met een doelpunt in de laatste halve minuut. Australië was kapot; Engeland was euforisch. *Ik* was euforisch. Dit was het beste sportnieuws voor Engeland sinds lange tijd. Als een deel van de definitie van goed nieuws is dat het iets is wat je van de daken wilt schreeuwen dan behoorde dit zeker tot die categorie. Amerikanen moedigen elkaar vaak aan om positief te denken, ongeacht de omstandigheden. Maar ik had die morgen geen aanmoediging nodig. Er was iets *gebeurd* wat alles op z'n kop zette.

Het probleem was echter: aan wie kon ik het kwijt? Wie wilde dit goede nieuws horen? Het was nog vroeg in de morgen in Atlanta. Vol opwindning wilde ik naar de receptie gaan om de receptionisten te vertellen: 'We hebben net de beker gewonnen!' Ik wilde de portier omhelzen en zeggen: 'Hebt u het nieuws gehoord?' Ik wilde het uitschreeuwen naar de slaperige hardlopers die begonnen aan hun ochtendronde. Ik wilde het op een groot vel schrijven zodat iedereen het kon lezen: 'ENGELAND HEEFT DE WERELDBEKER GEWONNEN!' Ik overwoog om het tegen de nachtwakers te vertellen die wat rondhingen.

Maar ik wist dat het geen zin had. De kans dat iemand van de hotelstaf erin geïnteresseerd zou zijn was heel klein. Ze wisten niet eens wie Jonny Wilkinson was. American football was groot in het nieuws geweest in Engeland, maar het neefje van overzee had de koppen in Amerika nog niet gehaald. Wat voor mij goed nieuws

was, en voor mijn hele land, zou in de hotellobby om vijf uur 's morgens niet doordringen. Ik zou net zo goed in een Schotse stad de straat op kunnen gaan om rond te bazuinen dat China Duitsland verslagen had bij het wereldkampioenschap tafeltennis. Het zou slechts wat schouderophalen opleveren en een verveeld 'Nou en?'

En toen: de ironie ten top. Terwijl de dag aanbrak en de conferentiegangers wakker werden, sloot ik me aan bij de rij voor het ontbijt. Ik zocht naar iemand, wie dan ook, die wist dat er een belangrijk sportevenement had plaatsgevonden: iemand aan wie ik mijn goede nieuws kwijt kon. En de eerste persoon die ik ontmoette en die wist van de wedstrijd was... een Australiër. Hij was natuurlijk teleurgesteld. Wat goed nieuws was voor mij, was slecht nieuws voor hem. De boodschap over de wereldbeker was dwaasheid voor de Amerikanen en ergernis voor de Australiërs. Maar ik was er de hele week blij om. Dat is wat nieuws doet – door een verhaal tot een explosief hoogtepunt te brengen, kwam er ruimte voor een ander verhaal. Engelse rugby ging een nieuw tijdperk binnen. Veel kleine jongetjes droomden er opeens van om later de nieuwe Jonny Wilkinson te worden.

Het gebruiken van metaforen uit de sportwereld kan gevaarlijk zijn. Een sportwedstrijd is een *wedstrijd*: een spel met winnaars en verliezers. We zijn blij als ons team wint, en we balen als ze verliezen. Het goede nieuws over Jezus zou niet zo moeten zijn, hoewel mensen die indruk wel vaak krijgen. We zullen hier later verder op ingaan. Maar voor een fan van het Engelse rugby in 2003 was deze aankondiging absoluut goed nieuws.

### **Romeins goed nieuws**

Laten we nu naar een ander voorbeeld kijken. Dit komt uit de tijd en wereld waarin Jezus zelf op het toneel verscheen met zijn oorspronkelijke 'goede nieuws', de wereld die de apostel Paulus introk met het 'evangelie': de wereld van het oude Romeinse rijk. Ga met me mee terug naar de eerste eeuw, en naar de opkomst en troonsbestijging van de man die de eerste echte Romeinse keizer werd, de man onder wiens regering Jezus van Nazaret werd geboren.

Julius Caesar, misschien wel de meest bekende Romein aller tijden, was nooit officieel keizer. Hij werd in maart van het jaar 44 voor Christus vermoord, omdat zijn vijanden niet wilden dat iemand alleenheerser zou zijn. Maar, zoals dat vaak gebeurt, zorgde dit politieke geweld ervoor dat de wereld in chaos en burgeroorlog terecht kwam. Veel van wat was opgebouwd ging weer verloren.

De burgeroorlog richtte zich in eerste instantie op de strijd tussen degenen die Julius Caesar hadden vermoord en degenen die hem wilden wreken. Daarom sloot Caesars geadopteerde zoon en erfgenaam, de jonge Octavianus, zich aan bij Marcus Antonius, die Caesars vriend was geweest. Shakespeares toneelstuk over Julius Caesar en over Antonius en Cleopatra heeft ervoor gezorgd dat veel mensen die nooit de geschiedenis van de oudheid hebben bestudeerd toch in staat zijn om zich voor te stellen hoe dit alles verliep.

Het bondgenootschap was echter maar van korte duur. Zodra Caesars moordenaars, Brutus en Cassius, waren verslagen, begonnen Antonius en Octavianus te wedijveren om de hoogste macht. Antonius reisde rond in wat we nu het Midden-Oosten noemen en trommelde een gigantisch leger op. Maar hoewel Octavianus minder ervaring had, was hij niet van plan om het zomaar op te geven. De beslissende strijd vond plaats op zee, op 2 september 31 voor Christus, voor de kust van Actium in het westen van Griekenland. De vloot van Octavianus won. Antonius vluchtte naar Egypte met zijn beroemde gemalin, Cleopatra, waar ze beiden zelfmoord pleegden.

Stel dat je leefde in Rome gedurende deze periode – gedurende dertien jaar burgeroorlog. Het was een afschuwelijke tijd. Hoewel het vechten zelf ver weg plaatsvond, was de stad vol geruchten, geruzie, bedreigingen, politiek gekonkel om een positie te verkrijgen. Iedereen wachtte gespannen op nieuws van het front. Stel dat je een vriend was geweest van Caesars familie – een vriend van wijlen Julius en ook van zijn erfgenaam Octavianus. Je wist dan dat het goed nieuws voor je zou zijn als Octavianus won, maar slecht nieuws als Antonius won (dan zou je de stad wellicht snel moeten verlaten).

En dan hoort Rome eindelijk wat er is gebeurd: ‘Goed nieuws!



Octavianus Caesar heeft een grote overwinning behaald! Hij is nu heerser over de hele Romeinse wereld! Dat is goed nieuws over *iets wat net is gebeurd*. Het achtergrondverhaal van de burgeroorlog is tot een einde gekomen. Vrede is op komst. Het woord *goed nieuws* werd een gebruikelijke leus om iedereen te laten weten dat Octavianus, die snel zou worden uitgeroepen tot Augustus, onder welke naam hij beter bekend is, de wereld vrede, rechtvaardigheid en welvaart had gebracht.

Maar het betekent ook meteen goed nieuws voor jou over *iets wat binnenkort zal gebeuren*. Nu Octavianus de overwinning heeft behaald, zal hij terugkomen naar Rome. Eerst zal hij zijn positie moeten verstevigen, vooral in Egypte, dat een belangrijk deel van het rijk zal worden. Er zullen militaire opschoonacties zijn, om ervoor te zorgen dat de behaalde overwinning volledig geëffectueerd kan worden. Het zal bijna twee jaar duren voor Octavianus uiteindelijk terugkeert naar de hoofdstad, waar hij zal verkondigen dat hij de hele wereld vrede heeft gebracht. Gedurende die twee jaar zweeft de stad tussen het nieuws over iets wat *zojuist heeft plaatsgevonden* – zijn beslissende overwinning – en de verwachting van iets wat *snel zal* gaan gebeuren, namelijk zijn triomfantelijke terugkeer. Dat is wat ‘nieuws’ doet: het schept een nieuw tijdsbestek.

Gedurende die periode wisten de mensen in Rome wat er komen zou. Octavianus zou natuurlijk zijn vrienden en medestanders royaal belonen. Hij zou zeer waarschijnlijk degenen straffen die Antonius hadden gesteund – om nog maar te zwijgen over degenen die destijds partij hadden gekozen voor de moordenaars van Julius Caesar. Op het moment leeft de stad echter *tussen de gebeurtenis die zojuist heeft plaatsgevonden en de gebeurtenis die binnenkort zou plaatsvinden*. Als we er dus van uitgaan dat je een medestander bent geweest van Augustus, dan vertaalt het goede nieuws over wat er pas heeft plaatsgevonden en het goede nieuws over de gebeurtenis die ophanden is zich in goed nieuws voor je leven op dit moment. Alles zal er anders uitzien. Jij en je gezin bereiden zich voor op het feest. Je begint plannen te maken voor een compleet nieuw leven. De wereld zal volledig veranderen. Inderdaad, de recente overwinning geeft je op een bepaalde manier



het gevoel alsof het al een andere plek is geworden. Met als gevolg dat je leven, nu, anders is. Er *is* iets gebeurd; en daarom *zal* er iets gaan gebeuren; met als gevolg dat *de manier waarop de zaken er nu voorstaan anders is*.

Dit is een perfect voorbeeld uit de geschiedenis van de manier waarop goed nieuws functioneerde in de dagen van Jezus en Paulus. En hoe het vandaag de dag nog steeds werkt. Als je denkt aan de manier waarop actuele gebeurtenissen in de echte wereld plaatsvinden, dan wordt het heel duidelijk.

Veronderstel nu eens dat je aan de andere kant stond. Veronderstel dat je in het geheim de moordaanslag op Julius Caesar had gesteund. Of stel dat je gewild had dat Antonius de beslissende strijd zou winnen. Ik suggereerde daarnet dat dit nieuws zou kunnen betekenen dat je de stad snel zou moeten verlaten. Maar er was nog een alternatief. Herodes de Grote, een machtig krijgsheer in het Joodse land, was door de Romeinse autoriteiten uitgeroepen tot koning van de Joden. Zoals een groot deel van het Midden-Oosten had hij Antonius gesteund. Hij stond nu aan de verkeerde kant. Herodes was echter niet alleen dapper, maar ook slim. Hij ging regelrecht naar Octavianus. Denk nu niet, zo zei hij, aan *wiens* vriend ik geweest ben. Denk eraan *hoe trouw* ik als vriend geweest ben. Dat zal ik ook voor jou zijn. Octavianus, die alles wist van *realpolitik*, stelde Herodes' plek als koning van de Joden opnieuw veilig. Voor Herodes schiep het nieuws over wat er gebeurd *was*, en wat dat betekende in termen van wat er binnenkort *zou* gaan gebeuren een uitdaging: ga en beroep jezelf op de genade van degenen die nu koning zal worden. Het werkte. Goed nieuws schept een nieuwe situatie en vraagt om nieuwe beslissingen.

Dit voorbeeld uit de oude Romeinse wereld heb ik natuurlijk niet zomaar gekozen. Het is niet slechts een treffende gebeurtenis uit de geschiedenis van de oudheid die toevallig hetzelfde driedelige patroon heeft – iets wat gebeurde, iets wat zal gaan gebeuren, met als resultaat een radicale verandering in de huidige stand van zaken. Vanaf Octavianus begonnen de Romeinse keizers regelmatig het begrip *goed nieuws* te gebruiken om *zowel* te beschrijven wat ze al bereikt hadden *als* hoe het leven er als gevolg daarvan uit zou gaan zien. Toen de eerste christenen soortgelijke taal bezigden,

gebruikten ze die op dezelfde manier. Er *was* iets *gebeurd* wat ervoor zorgde dat alles nu anders was. Er *zou* iets *gaan gebeuren* wat deze eerste overwinning zou voltooien (zoals Octavianus die terugkwam in Rome om er zijn hof te vestigen). Met als gevolg dat *het huidige moment nieuw en anders was*. Dit goede nieuws veranderde het leven van mensen. Dat kon niet anders.

Het verhaal van Octavianus, Antonius en Herodes herinnert ons ook aan iets anders. Toen Jezus geboren werd, regeerde Augustus over een belangrijk deel van de toen bekende wereld, en Herodes heerste over het Midden-Oosten. Jezus stierf onder de regering van Augustus' opvolger Tiberius en onder de lokale overheersing van een van Herodes' zonen, Antipas. Misschien is het belangrijk voor sommige mensen om dit te onderstrepen. *Jezus van Nazaret was een echt mens, die leefde en stierf tijdens een turbulente periode in de geschiedenis*. Zijn boodschap, en de boodschap over hem die de eerste christenen goed nieuws noemden, ging niet over hoe je kunt ontsnappen aan die wereld. Het ging over hoe de ene ware God die wereld veranderde, radicaal en voorgoed.

Ga dus met me mee terug naar de Romeinse wereld van de eerste eeuw, zodat we leren begrijpen wat de christenen met 'goed nieuws' bedoelden toen dat voor het eerst verkondigd werd. Laten we op weg gaan naar een havenstad in noord-Griekenland, in het midden van de eerste eeuw na Christus – een wereld die toentertijd goed bekend was met het 'goede nieuws' van het Romeinse rijk onder Augustus en zijn opvolgers. Daar, in de havenstad, komen we een oude, sjofel geklede, energieke kleine man tegen die goed nieuws verkondigt, en zien we hoe het leven van mensen erdoor verandert. Wie was hij en wat was hij van plan?

## 2. DWAAS, ERGERLIJK OF GOED?

De man was een Jood, geboren en getogen in het huidige zuidoosten van Turkije. Hij werd Saulus genoemd, een Hebreeuwse naam die in zijn Joodse cultuur verbonden was met het oude koningshuis. Maar in het Grieks (dat de voertaal was in de mediterrane wereld, zoals het Engels op veel plaatsen vandaag de dag) had het woord Saulus een vervelende ondertoon. Je kunt het vergelijken met iemand die niet van Nederlandse afkomst is en een naam heeft als Sul of Smeerlap. Nu hij in Nederland gaat wonen, besluit hij zijn naam te veranderen in iets wat minder snel gegniffel uitlokt. Saulus veranderde zijn naam in Paulus.

Ik begin hier omdat Paulus zich al vrij snel moet hebben gerealiseerd dat het goede nieuws dat hij moest gaan verkondigen sowieso al genoeg gegniffel zou oproepen. Dat is altijd zo geweest, tot op de dag van vandaag. Dat betekent niet dat het goede nieuws ten diepste onbegrijpelijk of betekenisloos of stom is. Maar zo kan het wel overkomen op degenen die het horen en daar moeten we ook niet raar van opkijken.

Paulus geloofde dat hij een koninklijke opdracht had om het kersverse goede nieuws te verkondigen aan de wereld. Het woord dat hij gebruikte voor deze benoeming, *apostel*, is in de wereld van vandaag de dag een dode metafoor geworden, maar voor hem droeg het een bijzondere betekenis: afgezant van de regering. Degene op wie een verantwoordelijkheid rust. Degene die voor de uitvoering van die taak verantwoording moet afleggen aan de koning in kwestie.

De koning in kwestie was natuurlijk Jezus.

Zo kwam Paulus, na veel avonturen, in de rijke en welvarende havenstad Tessalonica (het huidige Saloniki of Thessaloniki) terecht. Het was de hoofdstad van de regio. Hij bleef er niet lang, want zijn boodschap, en de uitwerking daarvan op sommige mensen, maakte hem bepaald niet populair.

Toen hij een paar weken later over de ervaring schreef in een

brief aan een kleine groep mensen wier leven veranderd was door zijn goede nieuws vestigde hij de aandacht op twee dingen die de meeste toehoorders in Tessalonica waarschijnlijk vreemd vonden – en misschien wel aanstootgevend. Hij sprak over een ‘andere god’. En hij had het over iemand die Jezus heette. We beginnen ons onderzoek hier, omdat Paulus’ brief aan de Tessalonicenzen waarschijnlijk het eerste verslag op schrift is van het goede nieuws.

Paulus sprak wel over God, maar hij vertelde de mensen niet over een nieuw religieus systeem. Ook spoorde hij hen niet aan om een nieuw soort moraal aan te nemen. Hij bood hun geen nieuwe filosofie – een theorie over de wereld, hoe die in elkaar stak, hoe we dingen kunnen weten, hoe we ons moeten gedragen. Andere leraren in die tijd boden soortgelijke dingen aan, maar Paulus’ benadering was anders. Het klopt dat zijn boodschap uiteindelijk ook invloed zou hebben op die zaken, maar veel mensen gaan er tegenwoordig van uit dat het christendom min of meer samenvalt met een van deze zaken – een religie, een moreel systeem, een filosofie. Kortom: ze nemen aan dat het christendom draait om advies.

Maar dat was niet zo en is niet zo.

Christendom is *gewoon goed nieuws*. Het is het nieuws dat *er iets is gebeurd, met als gevolg dat de wereld een andere plek is geworden*. Dat is wat de apostel Paulus, Paulus de koninklijke afgezant, verkondigde.

Voor veel mensen toen en nu was en is dit óf onzin óf aanstootgevend, of allebei tegelijk. Je kunt redetwisten over de waarden van een religie, moreel systeem of filosofie, maar over nieuws wordt op een andere manier gedebatteerd. Of de gebeurtenis heeft plaatsgevonden of niet; en als het is gebeurd, dan heeft het óf de betekenis die mensen eraan toekennen óf niet. Paulus stond dus voor een enorme uitdaging. Hij kondigt aan dat er een wereldschokkende gebeurtenis heeft plaatsgevonden; en hij verkondigt deze boodschap aan mensen die ervan uitgaan dat ze het allang gehoord zouden hebben, als er iets wereldschokkends was gebeurd. En dat was niet zo.

In een andere brief legt Paulus zelf uit dat zijn boodschap ‘dwaasheid voor Grieken en aanstootgevend voor Joden’ (1 Kor. 1:23) is, vergelijkbaar met de rugbyzege die dwaasheid voor

Amerikanen was en aanstootgevend voor Australiërs. Wat voor gebeurtenis had Paulus in gedachten? We hebben gezien dat iedereen in de Romeinse wereld wist hoe een grote militaire overwinning alles kon veranderen. Onze wereld is nog steeds in sterke mate gevormd door de overwinning van Augustus en de manier waarop hij vervolgens het rijk organiseerde.

Het christendom claimt, merkwaardig genoeg, op een andere manier dat de wereld voorgoed veranderd is, niet dankzij Augustus maar dankzij Jezus. Niet als gevolg van grote staatszaken in de Romeinse wereld van de eerste eeuw, maar dankzij iets wat in diezelfde periode gebeurde in een afgelegen provincie vlak bij de oostelijke grens van het Romeinse rijk. Het goede nieuws dat Jezus verkondigde, en het goede nieuws dat zijn eerste volgelingen verkondigden *over* hem, was geen stukje advies, hoe goed ook. Het ging over iets wat gebeurd was, over iets wat als gevolg daarvan *zou* gaan gebeuren en over de tijd daartussenin, de tijd waarin de mensen in feite leefden, of ze het zich nu realiseerden of niet.

Zoals je zou verwachten lag de nadruk aanvankelijk altijd op wat er was gebeurd. Al het andere vloeide daaruit voort. Er was iets gebeurd en dat veranderde alles, en Paulus verkondigde deze boodschap zodat mensen erdoor geraakt zouden worden in hun hart, gedachten en voorstellingsvermogen en het hun leven zou veranderen.

We begonnen dit boek met een man die een café binnenstormde en goed nieuws verkondigde. Paulus was zo iemand. Hij geloofde dat hij weet had van iets wat het waard was om te verkondigen aan volslagen vreemden: 'Goed nieuws! Je raadt het nooit! Het beste nieuws dat je je maar in kunt denken!'

### **Heraut van de koning**

Waar sprak hij dus in het midden van de eerste eeuw over in Thessalonica en verschillende andere steden? In welke zin bracht hij goed nieuws? Wat was er volgens hem gebeurd, wat voor de wereld van het allergrootste belang was?

Paulus had verschillende manieren om zijn boodschap samen te vatten. Maar in de brief die hij, niet lang na zijn bezoek, schreef

naar de gemeente in Thessalonica bracht hij het als volgt onder woorden. Hij beschrijft wat er gebeurde toen hij voor de eerste keer het goede nieuws aan hen verkondigde, waarbij zijn beschrijving, zo zegt hij, afkomstig is uit de verslagen die hij heeft gehoord van andere gemeenten. 'Iedereen praat erover,' zegt hij, 'hoe wij door u zijn ontvangen':

[U wendde zich af] van de afgoden... om u tot God te keren – om hem, de levende en ware God, te dienen en om zijn Zoon te verwachten uit de hemel: Jezus, die hij uit de dood heeft doen opstaan en die ons zal redden van het komende oordeel. (1 Tes. 1:9-10)

Dat laat zien waar de nadruk op lag bij Paulus' boodschap. Het was een boodschap over Jezus, en als gevolg daarvan een boodschap over een ware God – in tegenstelling tot de vele andere goden uit de cultuur van de oudheid. Er was iets gebeurd met Jezus: hij was opgestaan uit de dood. Deze gebeurtenis had iets aan het licht gebracht wat mensen voorheen nooit hadden kunnen voorzien: dat al deze andere goden slechts een schijnvertoning waren, louter afgoden, maar dat er een God was die echt die naam verdiende. En dat hij leefde en werkte. Paulus bracht dit alles op veel verschillende manieren onder woorden, maar hoe je er ook tegenaan keek, dit was de kern: een gebeurtenis die te maken had met Jezus en een openbaring van de ene ware God. Iets wat de wereld totaal op zijn kop had gezet. Iets waardoor mensen nu werden geconfronteerd met een uitdaging (net als Herodes, toen Octavianus de overwinning behaalde): als dit de nieuwe realiteit is, wat is mijn plek daarin dan?

Verderop zullen we meer zeggen over beide elementen van dit goede nieuws. Maar het is belangrijk om nu al te benadrukken dat waar Paulus het over had niet is wat de meeste mensen vandaag de dag denken. Als je tegenwoordig spreekt over het christelijke goede nieuws, dan denken de meeste mensen dat je doelt op *een mogelijkheid waarvan je wellicht gebruik wilt maken als je je daartoe gedrongen voelt*. Een advies. Voor sommigen is het een nieuwe vorm van spiritualiteit: hier is een op Jezus gericht innerlijk leven voor

wie naar zoiets verlangt. Voor anderen is het een nieuwe levenswijze: hier is een op Jezus gebaseerde moraal die jij, of je gemeenschap, wellicht zou willen volgen. Voor weer anderen gaat het over je toekomstplanning – een soort van oudedagsvoorziening, behalve dat het ‘pensioen’ in kwestie ingaat na je sterven in plaats van ervoor. Het is een manier om je ervan te verzekeren dat jij er zonder kleeerscheuren van afkomt, ook al geldt dat niet voor de rest van de wereld. Verderop zullen we zien dat sommige mensen vooral de nadruk leggen op dit laatste aspect. Als ze spreken over het goede nieuws of het evangelie, dan richten ze zich bijna uitsluitend op dit aspect. Andere mensen doen hetzelfde, vanuit de gedachte aan herstel van onze huidige relatie met God, die verbroken is door zonde.

Op zich is er met geen van deze zienswijzen iets mis. De boodschap *van* Jezus, en de boodschap *over* Jezus zeggen ook iets over spiritualiteit, over moraal, over het hiernamaals, en niet het minst over onze relatie met God. Maar bij al deze zaken ontbreekt het belangrijkste. Het goede nieuws, zoals Paulus dat bracht (en, voor hem, Jezus, maar daarover snel meer) ging niet over een keuze die je misschien zou willen maken. Het was geen advies over iets wat je wel of niet zou willen doen. *Het was nieuws*. Ze beweerden dat het *goed nieuws* was.

Toen Paulus de mensen zijn goede nieuws vertelde, was hij er niet op uit dat ze zouden zeggen: ‘Nou, dat is interessant. Ik zal eens zien of dat bij mij past of niet.’ Hij nodigde hen niet uit om een nieuwe denkwijze of leefwijze uit te proberen, die hen in staat zou stellen om anders te leven of te denken. Hij vertelde hun dat er iets was gebeurd wat de wereld veranderd had; dat de wereld nu voorgoed anders zou zijn; en hij riep hen op om deel uit te maken van die nieuwe, andere realiteit. Hij vertelde hun over een gebeurtenis die reden voor hen zou zijn om hun hele leven aan te passen aan de dingen zoals ze nu waren.

Het is vrij eenvoudig om te zien hoe dat in zijn werk ging. Als de Romeinse herauten in een stad als Tessalonica kwamen om aan te kondigen dat er een nieuwe keizer gekroond was, betekende dat niet: ‘Hier heb je een nieuw soort keizerlijke ervaring die je wellicht zou willen uitproberen om te zien of het bij je past.’ Wat ze bedoelden was dit: ‘Tiberius (of Claudius, of Nero, of wie dan ook) is de

heer van de wereld; jullie zijn de gelukkige ontvangers van dit goede nieuws; dus eist hij jullie loyaliteit, jullie bondgenootschap en (natuurlijk) jullie belastinggeld.' Zo werkte het Romeinse goede nieuws. De herauten zouden gezegd kunnen hebben: 'Als je mijn raad in acht neemt, dan doe je wat je is opgedragen;' maar dit *advies* had alleen betekenis dankzij het *nieuws* over het nieuwe keizerlijke feit dat de wereld ingestuurd was, of de wereld dat nu wilde of niet.

Als we de details veranderen, zien we dat het goede nieuws van Paulus ook zo werkte. Paulus gebruikte het woord *heraut* om te spreken over zijn eigen roeping om het goede nieuws over Jezus te verkondigen (1 Tim. 2:7). Hij bood de mensen geen nieuw type lamp aan, zodat ze beter konden zien in het donker. Hij was als iemand die zegt dat de zon is opgekomen en dat je alleen maar de gordijnen opzij hoeft te schuiven om te zien dat je helemaal geen lamp meer nodig hebt.

### Het achtergrondverhaal

Paulus zei hoofdzakelijk dat ze geen oude 'goden' meer nodig hadden. Als het hierom ging bracht hij de wereld een boodschap die ten diepste Joods was. Joden koesterden de oude Schriften waarin door de eeuwen heen de profeten, schriftgeleerden en wijzen van Israël er steeds op hadden gehamerd dat de goden van de volkeren slechts menselijke voorwerpen waren, zelfgemaakte verzinsels, afgoden gemaakt van hout, steen of kostbaar metaal. Zij hadden geen leven en ook geen macht. Maar de God van Israël (zo beweerden zij) was levend en aanwezig. En hij was ook niet slechts de God van Israël of een plaatselijke of persoonlijke godheid. Hij was de Schepper, de God van heel de wereld.

Dit alles had gezegd kunnen zijn door iedere vrome Jood op elk moment in de oude wereld. Het zou door niet-Joodse toehoorders echter ook gezien kunnen worden als opruiende praat. Elke stad en regio had haar eigen godheden. Bij elke menselijke activiteit hoorden bepaalde goden of godinnen. Als je al die goden tevreden hield, kon je er zeker van zijn dat je leven voorspoedig verliep. Als je hen verliet – als je verklaarde dat zij levenloze onbeduidendhe-